

Praktische richtlijnen bij de zorg voor orgels

In onze contreien zijn er heel wat prachtige orgels die getuigen van een rijke cultuur. Tegelijk is het orgel een complex instrument dat goede zorg verdient. Wil je meer weten over de geschiedenis van het orgel alsook over het orgel in onze contreien: klik dan op “Orgelzorg in het bisdom Brugge”. Luc Lannoo van de Diocesane Commissie voor Orgels en Kerkklokken brengt er heel wat informatie samen.

Hieronder volgen enkele eenvoudige richtlijnen voor kerkbesturen, organisten en verantwoordelijken voor de liturgie in verband met de goede zorg voor het pijporgel. Mits bespelen en goed onderhoud kan het instrument vele generaties meegaan. Daartoe enkele tips:

1. Het **bespelen** van het orgel. Bespeel zeer regelmatig het orgel. Spreek desnoods onderling af alle instrument in de omgeving bij beurtrol te bespelen. Niets is slechter voor een instrument dan onbespeeld te blijven. Vaste bespelers zijn ideaal. Ook studenten orgel aan de muziekscholen, academiën en conservatoria kunnen ingeschakeld worden. Enige voorzichtigheid blijft echter aangewezen. Beperk de toegestane bespelers tot studenten van erkende instellingen, of eigen studenten. Laat nooit onbekenden alleen bij het orgel.

2. Bij de zorg voor het orgel hoort ook het **netjes houden** van het instrument en het controleren op kleine gebreken. Zorg dat de klavieren, de bediening van de registers (trekkers, wippers, etc.) gereinigd worden. Hou ook de orgelomgeving net. Het is bij (stoffige) werken in het kerkgebouw aanbevolen het orgel volledig af te schermen. Soms is een grondige reinigingsbeurt achteraf een noodzaak om de windvoorziening en het pijpwerk en de -lades stofvrij te houden.

3. **Kleine gebreken** kunnen soms verholpen worden. Duld geen los of rondslingerend toetsenbeleg. Fixeer het zodat het niet verloren gaat. Controleer eveneens de winddichtheid van de windkanalen en de blaasbalg. Gebreken hieraan moeten bij de eerstvolgende onderhoudsbeurt verholpen worden. Hierbij komt ook de aandacht voor de windmotor. Om vastlopen van de motor te vermijden moet bij elke onderhoudsbeurt door de orgelbouwer het oliepeil gecontroleerd worden.

4. Belangrijk voor de instandhouding van het kerkpatrimonium, in het bijzonder het orgel, is een standvastige **kerktemperatuur**. Hierover is er nog altijd veel discussie. Daarvoor is het nuttig de temperatuur en de relatieve vochtigheid te monitoren. Ook hiervoor geldt 'meten is weten'. Eén meetapparaat in de voet van het orgel en één in de benedenkerk volstaan om de evolutie ervan te volgen. Hou er wel rekening mee dat er een groot temperatuurverschil is

tussen de benedenkerk en de orgeltribune. Te hoge temperatuur bij het orgel zorgt voor het uitdrogen van het hout en het scheuren van het leer, het ontregelen van de tracturen en het barsten van de windlade(s).

5. Ook de **stemming** van het orgel is onderhevig aan temperatuurschommelingen. Zo is het absoluut noodzakelijk dat de motor de wind opzuigt in de onmiddellijke omgeving van het orgel. Hou er ook rekening mee dat tongwerken anders reageren op de warmteschommelingen dan de labiale registers. Volg desnoods tijdens een stembeurt door de orgelbouwer een korte opleiding om tongwerken bij te kunnen stemmen.

6. Een **grondige stembeurt** van het orgel gebeurt best jaarlijks of tweejaarlijks. Het is af te raden de stembeurt te laten doorgaan tijdens de maanden met verwarming in de kerk. Het orgel ontstemt bij de eerstvolgende verwarmingsbeurt. Doe voor de stembeurt steeds een beroep op vakmensen. Een grondige stembeurt kan best om de 4 à 5 jaar gebeuren, met een volledig nazicht van de intonatie van alle spelen, ook de tongen. Dit is ook het moment voor een volledig technisch nazicht.

Bij vragen of problemen, aarzel niet contact op te nemen met de Diocesane Commissie voor Orgels en Klokken (voor subsidieaanvragen onderhoudswerken, voor advies over nieuwbouw, etc.)

Secretaris Luc Lannoo, l.lannoo@telenet.be, +32 473 586 071

Verantwoordelijke vicaris Kan. Stefaan Franco

Zie ook het Jaarboek van het bisdom